

Manual de bune practici în economia socială

Prezentul manual a fost elaborat în cadrul proiectului *Politici alternative în economia socială*, cod SIPOCA 172, implementat începând cu data de 27.04.2018, pe o perioadă de 16 luni, de UGIR 1903, filiala Dolj. Proiectul este finanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capacitatea Administrativă (POCA), Axa prioritară 1 – *Administrație publică și sistem judiciar eficient*. Aplicabilitatea manualului nu este condiționată de implementarea propunerii de politică publică.

Concepție și elaborare: prof.univ.dr. Dumitru Otovescu, expert politici publice
Vlad Ovidiu Cioacă, expert politici publice

Foto copertă: activități de economie socială desfășurate de cooperative din orașul Trieste, Italia

CUPRINS

Elemente introductive	2
Secțiunea I. Repere definitorii ale economiei sociale	4
1. Ce este economia socială?	4
2. Care sunt principiile economiei sociale?	5
3. Ce sunt structurile de economie socială?	7
4. Ce este antreprenoriatul social?	9
5. Ce activități pot face obiectul economiei sociale?	10
6. Cum funcționează economia socială la nivel european?	13
7. Studiu de caz: Trieste, centru al economiei sociale	15
Secțiunea II. Manifestări ale economiei sociale în România	19
1. Cum a evoluat economia socială în țara noastră?	19
2. Cine poate fi întreprindere socială în România?	20
3. Ce sunt întreprinderile sociale de inserție?	21
4. Ce documente sunt necesare pentru obținerea atestatului de întreprindere socială?	23
5. Cum pot obține atestatul de întreprindere socială/marca socială?	25
6. Cine sunt grupurile vulnerabile?	27
Secțiunea III. Ghid pentru elaborarea planului de afaceri în activitățile din sectorul economiei sociale	29
Bibliografie	34

ELEMENTE INTRODUCATIVE

UGIR-1903 constituie una dintre cele mai mari și mai importante confederații patronale din România, organism de reprezentare din punct de vedere patronal a industriei românești și a capitalului autohton, continuator al tradiției de peste 100 de ani a mișcării patronale din România.

Prezentul manual a fost elaborat în cadrul proiectului *Politici alternative în economia socială*, cod SIPOCA 172, implementat începând cu data de 27.04.2018, pe o perioadă de 16 luni, de UGIR 1903, filiala Dolj. Proiectul este finanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capacitatea Administrativă (POCA), Axa prioritară 1 – *Administrație publică și sistem judiciar eficient*.

Proiectul de propunere de politică publică (P.P.P.), aflat la data elaborării manualului în etapa de consultare publică, poate fi sintetizat după cum urmează:

- **Definirea problemei:** Gradul redus de dezvoltare al sectorului economiei sociale în România, relevat de numărul mic al structurilor de economie socială (80 de întreprinderi sociale/de inserție funcționale în octombrie 2018).
- **Obiectivul general al P.P.P.:** creșterea numărului întreprinderilor sociale și întreprinderilor sociale de inserție în vederea reducerii riscului de sărăcie și excluziune socială, pentru dezvoltarea economiilor locale și creșterea gradului de ocupare a persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile.

- **Variante de soluționare:**

- **V.1.** - Menținerea status quo-ului (varianta non-acțiune);
- **V.2.** - Corelarea și armonizarea cadrului legislativ în vederea creșterii oportunităților de finanțare, dezvoltare și promovare a întreprinderilor sociale și întreprinderilor sociale de inserție la nivelul comunităților locale (variantă recomandată);
- **V.3.** - Implementarea unui pachet de măsuri pentru creșterea gradului de informare a populației privind economia socială, cu păstrarea cadrului legislativ actual în domeniu.

Obiectivul general al manualului îl reprezintă creșterea vizibilității sectorului economiei sociale în România prin diseminarea unor informații teoretice și procedurale relevante la nivelul publicului larg, reprezentanților autorităților locale și a potențialilor antreprenori. Manualul este structurat în trei secțiuni, cărora le corespund o serie de *obiective specifice*:

Secțiune	Obiective specifice
I. <i>Repere definitorii ale economiei sociale</i>	- definirea conceptelor fundamentale pentru economia socială; - prezentarea principalelor activități ce pot face obiectul unor întreprinderi sociale; - prezentarea unor modele de bune practici la nivel european;
II. <i>Manifestări ale economiei sociale în România</i>	- sintetizarea cadrului normativ actual în domeniul economiei sociale din România; - prezentarea procedurii de acreditare a întreprinderilor sociale/de inserție în conformitate cu prevederile actuale; - identificarea categoriilor vulnerabile recunoscute de legislație;
III. <i>Ghid pentru elaborarea planului de afaceri în activitățile din sectorul economiei sociale</i>	- expunerea, în manieră didactică, a etapelor elaborării unui plan de afaceri pentru activitățile din sectorul economiei sociale.

SECȚIUNEA I

REPERE DEFINITORII ALE ECONOMIEI SOCIALE

1. Ce este economia socială?

Din multitudinea definițiilor economiei sociale, reținem două dintre acestea ca definiții de lucru:

- „Economia socială reprezintă ansamblul activităților organizate independent de sectorul public, al căror scop este să servească interesul general, interesele unei colectivități și/sau interesele personale nepatrimoniale, prin creșterea gradului de ocupare a persoanelor aparținând grupului vulnerabil și/sau producerea și furnizarea de bunuri, prestarea de servicii și/sau execuția de lucrări. Economia socială are la bază inițiativa privată, voluntară și solidară, cu un grad ridicat de autonomie și responsabilitate, precum și distribuirea limitată a profitului către asociați.”¹
- sectorul economiei sociale reunește ”întreprinderi private, organizate formal, cu autonomie decizională și libertate de asociere, create pentru a răspunde nevoilor membrilor prin intermediul pieței, prin producerea de bunuri și furnizarea de servicii, asigurări și finanțare, în care procesul decizional și orice distribuire a profiturilor sau a excedentelor între membri nu este direct legată de aportul de capital sau de cotizațiile plătite de membri, fiecare dintre aceștia dispunând de un vot.”²

---

¹ Legea 219/2015 privind economia socială.

² R. C. Avila, J. L. Campos, *The Social Economy in the European Union*, CIRIEC, 2012, studiu disponibil la adresa <https://www.eesc.europa.eu/resources/docs/qe-30-12-790-en-c.pdf>, accesat la data de 09.04.2019.

Structurile de economie socială se caracterizează prin angajament și perseverență în realizarea scopului social; printr-un mod formal, birocratic, de organizare și funcționare, fără ca scopul social să excludă obținerea profitului, care ocupă însă o poziție secundată în prioritățile organizației.

Formele juridice pe care le îmbracă structurile de economie socială variază de la un stat la altul. Cu toate acestea, indiferent de statutul juridic, structurile de economie socială, pentru a putea fi încadrate în această categorie, trebuie să funcționeze în virtutea a șapte principii, statuate de *Carta Principiilor Economiei Sociale*.³

2. Care sunt principiile economiei sociale?

Tab.1. Principiile economiei sociale

1. Prioritate acordată individului și obiectivelor sociale față de creșterea profitului;

Inițiativa economică nu este orientată în acest caz de nevoia individuală de câștig, ci de satisfacerea nevoilor sociale și economice ale comunității. Se impune permanenta racordare a entității de economie socială atât la nevoile (primare și complexe) ale comunității, cât și la resursele umane, tehnologice, ale cadrului natural etc., în vederea creșterii capacităților de autoevaluare și autodezvoltare.

Exemple de scopuri sociale sau colective menționate în *Cartă*:

- facilitarea accesului la bunuri publice/ de interes public;
- sprijinul acordat grupurilor vulnerabile prin creșterea ratei de ocupare;

---

³ *Charter of Principles of the Social Economy*, Social Economy Europe, CEP-CMAF, 20 June 2002.

- combaterea unor probleme comunitare (sărăcie, abandon școlar etc.).

<p>2. Solidaritate și responsabilitate colectivă;</p>	<p>Inițiativele de economie socială sunt, prin definiție colective, au la bază solidaritatea și răspunderea reciprocă a membrilor. Organizațiile contemporane de economie socială sunt orientate tot mai mult de caracterul colectiv, coparticipativ al activităților desfășurate, urmărind încheierea de parteneriate cu voluntari, alte firme, alți membri ai comunității vizate, instituții ale statului, instituții de cercetare și inovare etc. Astfel că acțiunile din sectorul economiei sociale tind să fie întreprinse de un grup foarte eterogen de actori organizaționali, care cooperează în vederea atingerii unor scopuri sociale sau colective.</p>
<p>3. Convergența dintre interesele membrilor asociați și interesul general și/sau interesele unei colectivități;</p>	<p>Interesele inițiatorilor nu pot fi în contradicție cu interesele comunității pe care o reprezintă. Afacerea trebuie să funcționeze în virtutea unui interes mai general, a unui bine colectiv, conștientizat și asumat de inițiatori, nu pentru maximizarea profitului.</p>
<p>4. Control democratic al membrilor, exercitat asupra activităților desfășurate;</p>	<p>Deși pot exista membri care să aibă mai multe acțiuni, trebuie respectat principiul “un membru, un vot”. Dreptul de vot în cazul organelor de conducere nu este distribuit sau ponderat în funcție de aportul la capital.</p>
<p>5. Caracter voluntar și liber al asocierii în formele de organizare specifice domeniului economiei sociale;</p>	<p>Asocierea este întotdeauna liberă și voluntară. Inițiatorii exercită în comun conducerea și controlul. Se apelează și la muncitori neplătiți (voluntari) care asigură buna desfășurare a activității organizației în vederea atingerii scopului social sau colectiv. Statutul de membru este întotdeauna o alegere liberă. Apartenența prin constrângere nu este posibilă.</p>

<p>6. Personalitate juridică distinctă, autonomie de gestiune și independență față de autoritățile publice;</p>	<p>Managementul entității de economie socială este independent de:</p> <ul style="list-style-type: none"> - orice instituție/autoritate publică centrală sau locală, - orice firmă generatoare de profit.
<p>7. Alocarea celei mai mari părți a profitului/excedentului financiar pentru atingerea obiectivelor de interes general.</p>	<p>Acest principiu nu exclude profitul, ținând cont că entitățile de economie socială funcționează ca afaceri, dar surplusul trebuie redistribuit pentru atingerea scopului social sau colectiv.</p>

3. Ce sunt structurile de economie socială?

Sectorul economiei sociale reunește acele entități economice care se orientează în activitatea lor pe soluționarea inovativă, pragmatică și durabilă a problemelor sociale dintr-o anumită comunitate (întreprinderi cu **scop terapeutic**) sau care urmăresc transformarea unei comunități ori a societății globale într-un sens considerat dezirabil de membrii acesteia (întreprinderi care urmăresc **progresul social**). Orice întreprindere care își asumă programatic unul dintre aceste scopuri, operaționalizându-l în obiective specifice și subsumându-i un set de activități corelate și de durată, poartă numele de structură de economie socială sau, mai specific, de întreprindere socială.

În definirea întreprinderilor sociale, Rețeaua Europeană de Cercetare – EMES – ia în calcul următoarele criterii:⁴

⁴ Social Enterprise in Europe: *Recent trends and developments*, European Research Network – EMES, 2008.

➤ **Criteriile economice:**

a) **activitate continuă de producere de bunuri sau furnizare de servicii**

Întreprinderile sociale, spre deosebire de organizațiile non-profit tradiționale, sunt implicate în a produce ceva (fie că e vorba de produse, fie de servicii) și aceasta este rațiunea lor de a exista, precum și vehiculul lor pentru sustenabilitate.

b) **un mare grad de autonomie**

Întreprinderile sociale sunt create și guvernate ca inițiative private. Ele nu sunt sub controlul autorităților publice, deși pot fi beneficiarele unor facilități acordate de acestea.

c) **un nivel semnificativ de risc economic**

Cei care înființează aceste întreprinderi își asumă riscurile, și existența lor depinde de capacitatea membrilor de a asigura resursele necesare funcționării lor.

d) **un nivel de muncă plătită**

Ele necesită un anumit nivel de muncă plătită, la care se poate adăuga, ca și la restul organizațiilor non-profit tradiționale, munca voluntară sau neremunerată.

➤ **Criteriile sociale:**

a) **un scop explicit în beneficiul social al comunității**

Întreprinderile sociale trebuie să servească un grup sau o comunitate.

b) **Inițiativă lansată de un grup de indivizi.**

Întreprinderile sociale sunt rezultatul unor procese colective, care implică oameni aparținând unei comunități sau unui grup cu nevoi și scopuri bine definite.

c) Puterea de decizie în întreprinderea socială nu e legată sau bazată pe nivelul capitalului investit.

Aceasta înseamnă că voturile sau modalitatea de decizie asupra activității nu sunt legate de cota de acțiuni sau de părți pe care le are fiecare membru în capitalul acelei întreprinderi.

d) Un mod participativ de conducere, care implică atât furnizorii de servicii și produse, cât și beneficiarii acestora.

e) Distribuția limitată sau nedistribuirea profitului.

Profitul generat este, în cea mai mare parte, reinvestit în dezvoltare sau în alte acțiuni sociale.

4. Ce este antreprenoriatul social?

Strâns legat de economia socială este și **antreprenoriatul social**, care se referă la “procesul prin care resursele sunt utilizate în diverse combinații cu scopul de a valorifica oportunitățile existente, de a crea valoare prin satisfacerea nevoilor sociale, de a stimula schimbările sociale sau de a înființa noi organizații cu misiune socială”⁵.

Antreprenorul social realizează schimbarea socială prin:⁶

- adoptarea unei misiuni pentru crearea și susținerea unei valori sociale (nu doar un avantaj privat);
- recunoașterea și urmărirea unor noi oportunități pentru a realiza misiunea;
- angajarea într-un proces de inovație continuă, adaptare și învățare;
- acțiunea hotărâtă fără a fi limitat de resursele momentan disponibile;

⁵ J. Mair, I. Marti, *Social entrepreneurship research: A source of explanation, prediction, and delight* în *Journal of World Business*, 41, 2006, pp. 36–44.

⁶ *Economie socială și antreprenoriat social*, Conferința Națională pentru antreprenoriat social, ediția a II-a, f.a., p. 11.

- demonstrarea unui accentuat simț al responsabilității față de beneficiari și realizările obținute.

5. Ce activități pot face obiectul economiei sociale?

Viața socială și economică oferă o gamă variată de domenii ce pot face obiectul structurilor de economie socială. Acestea includ, printre altele, serviciile acordate persoanelor cu handicap, copiilor cu părinți plecați în străinătate, renovarea locuințelor în zonele defavorizate, protecția mediului, securitatea comunitară, artizanat etc. O listă a activităților care intră în sfera de funcționare a economiei sociale, așa cum sunt ele înțelese la nivel internațional, este prezentată în tabelul 2.

Tab.2. Activități specifice economiei sociale la nivel internațional

<i>Sectorul economice</i>	<i>activității</i>	<i>Noi specializări și servicii ocupaționale</i>
1.	<i>Servicii domestice:</i> - <i>persoane vârstnice</i> - <i>persoane cu handicap</i> - <i>familii cu părinți care lucrează</i>	1.1. Ajutor domestic pentru vârstnici 1.2. Ajutor domestic pentru persoanele cu handicap 1.3. Lucrători domestici 1.4. Persoane pentru întreținerea echipamentului domestic 1.5. Consilieri financiari pentru familii
2.	<i>Îngrijirea copilului</i>	2.1. Îngrijirea preșcolarilor 2.2. Munca creativă pentru preșcolari și școlari 2.3. Predarea terapeutică pentru copiii cu probleme de învățare 2.4. Funcționarea unităților mobile pentru educația timpurie 2.5. Animatori de activități culturale și sport pentru copii
3.	<i>Noi tehnologii de informare și comunicare</i>	3.1. Telematică (pentru zone izolate) 3.2. Operatori internet 3.3. Organizare și operare infocampus și operatori multimedia 3.4. Operare a rețelelor și bazelor de date regionale pentru guvernanta locală 3.5. Consilieri ce folosesc simularea multimedia
4.	<i>Susținerea tinerilor dezavantajați (cu calificări slabe, (re)integrare socială)</i>	4.1. Animatori pentru tinerii dezavantajați 4.2. Consultanți înainte de instruire, alfabetizare 4.3. Consilieri îndrumători 4.4. Consultare pentru (re)integrare socială 4.5. Consultanți pentru predarea instruirii și remediere
5.	<i>Întreținere, renovări, îmbunătățirea clădirilor</i>	5.1. Operatori de întreținere clădiri rezidențiale 5.2. Operatori de întreținere clădiri industriale 5.3. Renovări de clădiri 5.4. Proiectant de amenajări interioare

		5.5. Restaurare și reabilitare de clădiri tradiționale
6. Servicii de securitate		6.1. Tehnicienii în electrotehnică de protecție 6.2. Protecție și pază pentru complexuri domestice, comerciale sau industriale 6.3. Furnizare de protecție financiară în activități cu risc ridicat 6.4. Transport auto pentru copii 6.5. Organizarea întrunirilor școlare
7. Serviciu de transport local		7.1. Operatori de dispeceerat 7.2. Organizarea serviciului de transport public de către guvernanta locală (de exemplu, miniautobuze) 7.3. Funcționari ai agențiilor de transport 7.4. Operatorii de transport public multifuncțional local 7.5. Întreținerea vehiculelor
8. Ajustarea mediului urban		8.1. Configurarea și întreținerea trotuarelor, piețelor publice etc. 8.2. Renovarea și întreținerea zonelor comune 8.3. Locuri de recreere 8.4. Amenajări ale sălii comunitare 8.5. Amenajarea și întreținerea spațiilor de recreere
9. Managementul și funcționarea magazinelor și afacerilor pe plan local		9.1. Promovarea și comercializarea de produse locale 9.2. Saloanele comunitare de operare 9.3. Ambalarea și etichetarea produselor locale 9.4. Artizanat și dezvoltarea turismului rural 9.5. Animatori
10. Servicii turistice pe plan local		10.1. Director de turism 10.2. Director de turism cultural 10.3. Director de turism sportiv 10.4. Director de turism de sănătate 10.5. Animatori
11. Audio-vizual și tehnic		11.1. Tehnicienii de sunet pentru posturile de radio locale 11.2. Agenți de publicitate locali pentru presa de difuzare 11.3. Radio-producători 11.4. Producători de mass-media în audio-vizual 11.5. Producători de emisiuni de televiziune sau video de informare
12. Servicii de protecție și conservare a moștenirii culturale		12.1. Artizani tradiționali ai lemnului 12.2. Ceramica tradițională – olari 12.3. Materiale tricotate tradiționale – textiliști 12.4. Pictori tradiționali 12.5. Muzicieni tradiționali
13. Dezvoltarea culturii locale		13.1. Promovarea și comercializarea de produse locale de artă populară. 13.2. Organizarea și funcționarea cluburilor de dansuri locale 13.3. Organizarea și funcționarea școlii de muzică locală 13.4. Organizarea și funcționarea muzeelor locale tematice
14. Managementul deșeurilor		14.1. Managementul și reciclarea 14.2. Gestionarea și reciclarea deșeurilor și a apelor uzate 14.3. Promovarea și comercializarea de produse și materiale reciclate 14.4. Fabricarea de produse din materiale reciclate

15. <i>Managementul apei</i>	15.1.Întreținerea rețelelor urbane de alimentare cu apă 15.2. Dezvoltarea și întreținerea alimetării cu apă în mediul rural 15.3. Măsurarea și monitorizarea consumului de apă 15.4. Întreținere, curățare și construcția de puțuri și rezervoare 15.5. Programe informatice pentru gestionarea resurselor de apă
16. <i>Protecția și păstrarea spațiilor verzi</i>	16.1.Parcuri și spații verzi publice 16.2. Silvicultură – exploatarea produselor forestiere 16.3. Trasee turistice – construirea de drumuri forestiere și poteci 16.4. Protecția pădurilor contra incendiului 16.5. Utilizarea de plante aromatice
17. <i>Reglementări de control pentru calitatea mediului</i>	17.1.Controlori pentru vehicule cu emisii 17.2. Controlori de emisii de gaze cu efect de seră 17.3. Directori de control al calității apelor reziduale și de canalizare 17.4. Administratori de vehicule și alte mașini cu emisie de poluanți atmosferici 17.5.Administratori pentru arzătoare (cazangerie)

Sursa: Ziomas, Dimitris et al. (coord.), *Intervențiile economiei sociale în cadrul diferitelor activități economice*, Asociația pentru Dezvoltare și Promovare Socio-Economică

Unii autori⁷ atrag atenția că *scopurile obiective ale întreprinderii* (rezolvarea problemei sociale, ameliorarea condiției grupului țintă, creșterea calității vieții în comunitatea vizată etc.) prevalează înaintea *scopurilor formale ale întreprinderii* (obținerea profitului, acoperirea costurilor). Cum nu acoperirea cheltuielilor sau obținerea de profit sunt scopurile prioritare urmărite de întreprindere în activitatea sa, intervenția autorităților publice competente, centrale și locale, este imperativă pentru buna funcționare a organizației și pentru sporirea competitivității pe termen mediu și lung.

Relația de sprijin nu trebuie să subsumeze o relație de dependență: întreprinderile sociale nu pot funcționa în baza subvențiilor,

⁷ *CSR-driven Innovation: Towards the Social Purpose Business*, studiu disponibil la adresa https://www.academia.edu/2837447/CSR-driven_Innovation_Towards_the_Social_Purpose_Business, accesat la data de 12.04.2019.

acestea având doar rolul de a crește competitivitatea și capacitatea de obținere a profitului în anumite momente specifice din ciclul de viață al întreprinderii.⁸ În practica internațională, sprijinul financiar se acordă prioritar în etapa de înființare a întreprinderii, în perioadele de crize sau când managementul întreprinderii asumă o extindere a scopurilor obiective (misiunea socială) vizate de activitatea economică.

6. Cum funcționează economia socială la nivel european?

Chiar și cu ajutor guvernamental, dinamica internațională din ultimii ani și criza economică de acum un deceniu au relevat dificultățile cu care se confruntă organizațiile economice orientate social în realizarea scopurilor și obținerea unor venituri decente pentru traiul angajaților. Statutul economic și juridic în baza căruia funcționează fac aceste structuri economice prea puțin atractive pentru marii investitori din sectorul privat, motivați cel mai adesea exclusiv de maximizarea profitului.

Modelul german a încurajat, prin măsuri legislative specifice, transformarea unor mari investitori în “furnizori de capital de risc” pentru întreprinderile sociale încă din anul 2003 (așa-numitul *Social Venturing*), obținând rezultate excelente în asigurarea unei relative stabilități financiare a întreprinderilor sociale.⁹ Tot specific sistemului german de economie socială este acordarea unor subvenții de la bugetul de stat, în vederea înființării structurilor de economie socială în comunitățile defavorizate.

---

⁸ *Ibidem*.

⁹ *Risikokapital für Sozialunternehmen* în Die Stiftung, 06.05.2014, <https://www.die-stiftung.de/praxis-projekte/risikokapital-fuer-sozialunternehmen-33617/>, accesat la data de 12.04.2019.

Un alt exemplu este **sistemul francez** de economie socială, unde legea “Law Barloo” adoptată în anul 2005, a modificat radical sistemul asistenței sociale în general și pe cel al economiei sociale în particular.¹⁰ Legea stabilește o scutire de taxe, de anumite obligații juridice și o reducere a TVA-ului la 5% pentru societățile participative (*entreprise partagee*). Facilitățile fiscale și juridice, dublate de ample campanii pentru creșterea atractivității sectorului, au dus la dezvoltarea spectaculoasă a acestui tip de întreprinderi, devenite deosebit de competitive în piețe cum ar fi: pregătirea meselor, realizarea cumpărăturilor la comandă, supravegherea copiilor, îngrijirea bătrânilor, plimbatul animalelor de companie, meditații acordate copiilor, culesul fructelor, tunsul gazonului, ajutor în activitățile agricole și grădinărit etc.¹¹

În zonele în care activează, aceste societăți au contribuit activ la dezvoltarea comunitară, înțeleasă atât în accepțiune economică (crearea de oportunități de ocupare), cât și socială (prin sprijinirea grupurilor vulnerabile).¹² Prin urmare, modelul francez de economie socială are la bază filosofia participativă, facilitățile fiscale și juridice, campaniile de promovare a sectorului economiei sociale și acoperirea unor goluri în piață, care vizează mai ales nevoile casnice. O parte dintre acestea s-au avut în vedere și în elaborarea legii economiei sociale din România.

Grecia este, de asemenea, un stat al inovării sociale. *Klimax Plus*, renumită întreprindere socială din Grecia, este oferită ca model de bună practică de Eurostat, de Portalul Mobilității Europene Pentru Ocuparea Forței De Muncă (EURES) și de

¹⁰ Dimitris Ziomas et al., *Intervențiile economiei sociale în cadrul diferitelor activități economice*, Asociația pentru Dezvoltare și Promovare Socio-Economică CATALACTICA, 2012, pp. 46-47.

¹¹ *Ibidem*.

¹² *Die Sozialwirtschaft schafft neue Geschäftschancen für Frankreich – und Europa*, Comisia Europeană, <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=de&catId=89&newsId=1808&furtherNews=yes>, accesat la data de 20.05.2019.

majoritatea rapoartelor de cercetare în domeniul economiei sociale. Înființată în anul 2005, organizația activează în sectorul economiei sociale și are două obiective principale: un *obiectiv ecologic*, de protejare a mediului înconjurător, și un *obiectiv social*, de integrare a persoanelor cu probleme psihice și a grupurilor vulnerabile în general.

Organizația “generează venituri prin furnizarea de servicii de colectare și reciclare a hârtiei companiilor din sectorul privat, (de exemplu, societăți sanitare, spitale, grupuri bancare) și organismelor publice. Aceasta oferă, de asemenea, servicii de catering și gestionează un restaurant.”¹³ Centrul organizațiilor, Porfyra, pune la dispoziție angajaților și tuturor doritorilor posibilitatea de a participa la dezbateri pe teme sociale, asigurând chiar și consiliere specializată pentru persoanele aflate în dificultate. De asemenea, centrul este cedat gratuit altor organizații ale societății civile care doresc să desfășoare aici activități dedicate grupurilor vulnerabile. Pentru aceleași grupuri, organizația a lansat și un post de radio, unde sunt prezentate constant informații de interes pentru aceștia, emisiuni culturale, de divertisment, programe educative, concursuri de cultură generală etc..¹⁴

7. Studiu de caz: Trieste, centru al economiei sociale

În perioada 18.06.2019-21.06.2019, s-a desfășurat vizita de documentare în localitatea Trieste, Italia. Prin intermediul acesteia s-a urmărit, pe de o parte, îmbunătățirea competențelor persoanelor din grupul țintă în domeniul politicilor publice și economiei sociale, iar, pe de altă parte, obținerea unor informații relevante privind tendințele

¹³ *Întreprindere socială: antreprenoriat cu impact social*, Portalul Mobilității Europene Pentru Ocuparea Forței De Muncă (EURES), https://ec.europa.eu/eures/public/ro/news-articles/-/asset_publisher/L2ZVYxNxK11W/content/id/8902458, accesat la data de 20.05.2019.

¹⁴ Klimax Plus, <https://koispe.wordpress.com/>, accesat la data de 20.05.2019.

internaționale în materie de economie socială, precum și identificarea unor modele de bune practici, în vederea preluării și adaptării celor mai relevante dintre acestea în manual și în propunerea de politică publică.

Cele mai importante întreprinderi sociale care funcționează în orașul italian sunt următoarele:

1. Parcul cultural *San Giovanni* (fost spital de boli mintale):

este rezultatul transformării unei instituții totale, cu regim de maximă siguranță (un spital destinat patologiilor psihiatrice), într-un parc cultural, care subsumează structuri de economie socială ce funcționează independent, dar corelat, în vederea integrării sociale a persoanelor cu dizabilități de natură psihiatrică și nu numai. Bazele proiectului au fost puse de Franco Basaglia încă din 1978.

2. *Il Roselo*: grădină ce cuprinde peste 5000 de soiuri de trandafiri aduși din Europa, America și Japonia. La plantarea și îngrijirea florilor au fost și sunt implicate zeci de persoane cu dizabilități. Actualmente, grădina de trandafiri este una dintre cele mai importante atracții turistice ale orașului. Principalul element de inovație socială îl reprezintă dezvoltarea turistică a zonei, pornind de la o activitate de economie socială.

3. *Lister Sartoria Sociale*: structură de economie socială având drept obiect de activitate croitoria și lucrul manual în general. Întreprinderea se prezintă ca un spațiu al inovării sociale. De exemplu, cu ajutorul persoanelor cu dizabilități, obiecte vechi (umbrelele, cravate, ziare etc), defecte, sunt recondiționate în produse funcționale de uz cotidian (plase de cumpărături, penare, plase de cadouri, portofele, rucsacuri etc.), întreprinderea fiind, din acest punct de vedere, un exemplu de bună practică pentru modul în care

impactul social pozitiv poate fi îmbinat cu impactul pozitiv asupra mediului, prin practicarea reciclării. Discuția cu reprezentantul structurii de economie socială s-a transformat într-o veritabilă întâlnire de studiu. Acesta a relatat, printre altele, sprijinul de care se bucură din partea administrației publice locale, concretizat prin scutirea de la plata chiriei, dar și prin ajutorul primit pentru achitarea utilităților.

4. ***Trieste la Bora:*** înființată pe baza unui parteneriat public-privat, întreprinderea socială, situată în centrul vechi al orașului, colectează și vinde produse artisanale pentru sprijinirea persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile din oraș. Întreprinderea funcționează sub egida și cu finanțarea Serviciului Social al Municipiului Trieste și cuprinde, pe lângă magazin, și o expoziție de obiecte artisanale cu totul inedite, unele fiind scoase uneori la licitație. În ateliere (care aparțin mai multor companii private) lucrează persoane cu și fără dizabilități. Toate produsele sunt colectate și transportate în showroom-ul din centrul vechi, iar cea mai mare parte a veniturilor este redistribuită către angajații cu dizabilități și reinvestită pentru extinderea proiectului și consolidarea unei rețele cât mai extinse de ateliere partenere.

5. ***Caffè Teatro Verdi:*** structură a economiei sociale care își desfășoară activitatea în domeniul alimentației publice și al organizării de evenimente socio-culturale. Veniturile încasate din prestarea serviciilor sunt redistribuite pentru remunerarea persoanelor defavorizate și pentru asigurarea finanțării curente a activității.

6. **Consortio Ausonia:** regiunea a reprezentat, din punct de vedere istoric, principala plajă a orașului. După un trecut de mare popularitate între anii 1940-1990, zona s-a aflat într-o stare de abandon completă la începutul anilor 2000. Autoritățile locale invocau lipsa de fonduri pentru reabilitarea zonei, iar efectele economice nu au întârziat să apară – încasările la bugetul local au scăzut, la fel și cotația orașului la agențiile de turism, odată cu prăbușirea celei mai importante plaje a orașului. În anul 2005, un grup de cetățeni au luat inițiativa reabilitării zonei și au înființat consorțiul AUSONIA, care numără astăzi 9 structuri de economie socială, capabile să îndeplinească toate funcțiile necesare pentru ca zona să funcționeze ca odinioară. Și în acest caz se evidențiază raportul de complementaritate dintre dezvoltarea turismului și încurajarea economiei sociale.

Sursa foto: <https://gfoss.eu/how-the-sharing-economy-is-misshaping-the-future/> (accesat: 29.06.2019)

SECȚIUNEA A II-A

MANIFESTĂRI ALE ECONOMIEI SOCIALE ÎN ROMÂNIA

1. Cum a evoluat economia socială în țara noastră?

Dezbaterile despre economia socială au pătruns în societatea românească odată cu *Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013*. În această etapă, se remarcă demersurile **Asociației pentru Dezvoltare și Promovare Socio-Economică CATALACTICA**, care s-au concretizat în publicarea unor **manuale de intervenție** privind întreprinderile de economie socială.

Tot în cadrul Programului Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013, s-au pus bazele **Institutului de Economie Socială (I.E.S.)**, cărui i se datorează publicarea **Atlasului economiei sociale (2011, 2012, 2014)**, care prezintă pe larg potențialul de dezvoltare al sectorului economiei sociale în România, asociațiile, fundațiile, cooperativele și Casele de Ajutor Reciproc (C.A.R.) de la acea dată. Atlasul a fost realizat în colaborare cu Institutul de Cercetare a Calității Vieții (ICCV) al Academiei Române, Universitatea din București, European Research Institute on Cooperative and Social Enterprises - University of Trento și Centrul Național de Pregătire în Statistică.¹⁵

În anul 2015¹⁶, Parlamentul României adoptă, după patru ani de dezbateri, **legea economiei sociale**¹⁷, iar un an mai târziu au fost adoptate și **normele de aplicare** aferente¹⁸. În anul 2016 este eliberat

¹⁵ IES – Institutul de Economie Socială, <http://www.ies.org.ro/atlasul-economiei-sociale>, accesat la data de 22.04.2019.

¹⁶ Legea nr. 219/2015 privind economia socială.

¹⁷ Proiectul s-a aflat în dezbateri din anul 2011.

¹⁸ Hotărârea Nr. 585/2016 din 10 august 2016 pentru aprobarea *Normelor metodologice de aplicare a prevederilor Legii nr. 219/2015 privind economia socială*.

primul atestat de întreprindere socială. În ultimii doi ani, înființarea de noi întreprinderi sociale s-a realizat în principal prin *Programul Operational Capital Uman* din cadrul Ministerului Fondurilor Europene, mai ales prin *apelul Sprijin pentru înființarea de întreprinderi sociale*, AP 4/PI 9.v/OS 4.16.

2. Cine poate fi întreprindere socială în România?

Potrivit legii economiei sociale¹⁹, statutul de întreprindere socială se recunoaște prin dobândirea unui atestat de întreprindere socială. Persoanele juridice de drept privat pot solicita un atestat de întreprindere socială, dacă actele de înființare și funcționare conțin prevederi prin care se demonstrează faptul că:

- activitatea desfășurată are ca scop social;
- respectă principiile economiei sociale;
- respectă următoarele criterii:
  - a) acționează în scop social și/sau în interesul general al comunității;
  - b) alocă minim 90% din profitul realizat scopului social și rezervei statutare;
  - c) se obligă să transmită bunurile rămase în urma lichidării către una sau mai multe întreprinderi sociale;
  - d) aplică principiul echității sociale față de angajați, asigurând niveluri de salarizare echitabile, între care nu pot exista diferențe care să depășească raportul de 1 la 8.

Potrivit legii, pot fi întreprinderi sociale:

- ✓ societățile cooperative de gradul 1;

---

¹⁹ Legea nr. 219/2015 privind economia socială;

- ✓ cooperativele de credit;
- ✓ asociațiile și fundațiile;
- ✓ casele de ajutor reciproc ale salariaților;
- ✓ casele de ajutor reciproc ale pensionarilor;
- ✓ societățile agricole;
- ✓ federațiile;
- ✓ uniunile persoanelor juridice;
- ✓ orice categorii juridice care respectă principiile economiei sociale.

Trebuie precizat că entitățile juridice enumerate mai sus, deși pot îndeplini funcții sociale, nu sunt recunoscute ca întreprinderi sociale și, prin urmare, ca structuri de economie socială, dacă nu răspund cerințelor statuate de lege și nu au fost acreditate printr-un *atestat de întreprindere socială*, eliberat de agenția județeană pentru ocuparea forței de muncă, respectiv a municipiului București.

3. Ce sunt întreprinderile sociale de inserție?

Spre deosebire de întreprinderea socială propriu-zisă, legea acordă un statut privilegiat **întreprinderii sociale de inserție**, care are în permanență cel puțin 30% din personalul angajat aparținând grupului vulnerabil, astfel încât timpul de lucru cumulat al acestor angajați să reprezinte 30% din totalul timpului de lucru al tuturor angajaților și are ca scop lupta împotriva excluziunii, discriminărilor și șomajului prin inserția socioprofesională a persoanelor defavorizate.

Pe lângă criteriile de mai sus (punctele *a-d*) obligatorii pentru toate întreprinderile sociale, *întreprinderea socială de inserție* îndeplinește în mod obligatoriu următoarele condiții:

- ✚ are, permanent, cel puțin 30% din personalul angajat aparținând grupului vulnerabil, astfel încât timpul de lucru cumulat al acestor

angajați să reprezinte cel puțin 30% din totalul timpului de lucru al tuturor angajaților;

- ✚ are ca scop lupta împotriva excluziunii, discriminărilor și șomajului prin inserția socioprofesională a persoanelor defavorizate;
- ✚ asigură măsuri de acompaniament în vederea integrării angajaților aparținând grupurilor vulnerabile (ex. consiliere, informare, condiții de muncă adaptate nevoilor);
- ✚ colaborează cu organizațiile publice și private ce oferă servicii de asistență socială la nivel local și județean și cu agenția județeană pentru ocuparea forței de muncă în vederea integrării angajaților aparținând grupurilor vulnerabile.

Atestatul de *întreprindere socială* se eliberează de către agenția județeană pentru ocuparea forței de muncă/a municipiului București. Acesta are o valabilitate de cinci ani, existând posibilitatea prelungirii, dacă se face dovada că sunt respectate condițiile care au stat la baza acordării acestuia. Întreprinderile sociale de inserție sunt certificate prin *marca socială*, cu o valabilitate de trei ani, și printr-un element specific de identitate vizuală.

Legea nr. 219/2015 recunoaște următoarele mijloace de finanțare a întreprinderilor sociale de inserție:

- atribuirea unor spații și/sau terenuri aflate în domeniul public al unităților/subdiviziunilor administrativ-teritoriale, cu respectarea prevederilor *Legii administrației publice locale nr. 215/2001, republicată*, cu modificările și completările ulterioare, în scopul desfășurării activităților pentru care le-a fost acordată marca socială;

- sprijin în promovarea produselor realizate și/sau furnizate, serviciilor prestate ori lucrărilor executate în comunitate, precum și în identificarea unor piețe de desfacere a acestora;
- sprijin în promovarea turismului și activităților conexe acestuia, prin valorificarea patrimoniului istoric și cultural local;
- alte facilități și scutiri de taxe și impozite acordate de autoritățile administrației publice locale, în condițiile legii.

Întreprinderile sociale de inserție pot beneficia de avantaje în derularea achizițiilor publice de bunuri, servicii, în conformitate cu Legea 98/2016.²⁰

4. Ce documente sunt necesare pentru obținerea atestatului de întreprindere socială?

- **Societățile cooperative de gradul I** - actul constitutiv și autorizația de funcționare emisă de *Oficiul Național al Registrului Comerțului*;
- **Cooperativele de credit** - statutul și autorizația de funcționare acordată de Banca Națională a României potrivit Ordonanței de Urgență a Guvernului nr.99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului, cu modificările și completările ulterioare;

---

²⁰ Avantajele sunt expuse pe larg în *Avantaje pentru întreprinderile sociale de inserție în derularea achizițiilor publice de bunuri, servicii și lucrări în condiții de eficiență economică și socială*, 2016, document elaborat de Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice (MMFPSPV) cu sprijinul Agenției Naționale pentru Achiziții Publice și disponibil la adresa <http://www.mmuncii.ro/i33/images/Documente/Munca/2016/2016-10-21-Achizitii-avantaje-pentru-public-intreprinderi-sociale.pdf>, accesat la data de 14.06.2019.

- **Asociații și fundații** - actul constitutiv și statutul, precum și certificatul de înscriere în *Registrul asociațiilor și fundațiilor* aflat la greșa judecătorei în a cărei circumscripție își au sediul, în conformitate cu prevederile Ordonanței Guvernului nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații, cu modificările și completările ulterioare;
- **Casele de ajutor reciproc ale salariaților** - actul constitutiv și statutul, precum și certificatul de înscriere în *Registrul asociațiilor și fundațiilor* aflat la greșa judecătorei în a cărei circumscripție își au sediul, în conformitate cu prevederile Ordonanței Guvernului nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații, cu modificările și completările ulterioare;
- **Casele de ajutor reciproc ale pensionarilor** - Actul constitutiv și statutul, precum și certificatul de înscriere în *Registrul asociațiilor și fundațiilor* aflat la greșa judecătorei în a cărei circumscripție își au sediul, în conformitate cu prevederile Ordonanței Guvernului nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații, cu modificările și completările ulterioare;
- **Federații** - Statutul și certificatul de înscriere în *Registrul Federațiilor* aflat la greșa tribunalului în circumscripția căreia federația urmează să își aibă sediul, în conformitate cu prevederile Ordonanței Guvernului nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații, cu modificările și completările ulterioare;
- **Uniunile persoanelor juridice** - Statutul sau actul constitutiv și dovada personalității juridice;

- **Alte categorii de persoane juridice de drept privat** - Actul de înființare sau actul constitutiv și certificatul de înregistrare sau certificatul constatator eliberat de *Oficiul Național al Registrului Comerțului*, pentru persoanele juridice supuse înregistrării la *Oficiul Național al Registrului Comerțului*, respectiv statutul și dovada personalității juridice, în cazul altor persoane juridice de drept privat.

5. Cum pot obține atestatul de întreprindere socială/marca socială?

1. Asigurați-vă că respectați cerințele prevăzute de legea 219/2015 privind economia socială (a se vedea punctele anterioare).
2. Completați cererea de acordare a atestatului de întreprindere socială, disponibilă pe site-ul ANOFM²¹. Aceasta reprezintă anexa 2 din normele metodologice de aplicare a prevederilor Legii Nr.219/2015.
3. În cazul în care aveți deja un atestat de întreprindere socială și aplicați pentru obținerea mărcii sociale, este necesară completarea anexei 6 din normele metodologice de aplicare a prevederilor Legii Nr.219/2015.²² **Aveți în vedere că marca socială nu poate fi acordată în absența atestatului de întreprindere socială.**
4. Este necesar să depuneți cererea/cererile sau să trimiteți prin poștă cu confirmare de primire la agenția județeană pentru ocuparea forței de muncă, respectiv a municipiului București. Cererea trebuie însoțită de actele de înființare și funcționare, în copie, certificate pentru conformitate cu originalul de către reprezentantul legal sau de către persoana împuternicită în acest scop, care să conțină o serie

²¹ <http://www.bucuresti.anofm.ro/formulare%20ISO/formulare%20ec%20sociala.pdf>

²² *Ibidem.*

de prevederi din care să reiasă faptul că întreprinderea are scop social și respectă principiile și criteriile economiei sociale, iar activitatea desfășurată servește scopului social ales. Termenul de soluționare a cererii este de 30 de zile calendaristice de la data înregistrării documentației, dar poate fi prelungit o singură dată, motivat, pentru 15 zile calendaristice.²³

APROFUNDARE

Pentru cunoașterea detaliată a procedurilor de acreditare a întreprinderilor sociale și întreprinderilor sociale de inserție, recomandăm consultarea următoarelor documente oficiale:

- ***Legea 219/2015 privind economia socială:***
<http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Legislatie/L219-2015.pdf> (accesat: 01.07.2019);
- ***Hotărârea Nr. 585/2016 din 10 august 2016 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a prevederilor Legii nr. 219/2015 privind economia socială:***
http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Munca/2016/HG_585_2016.pdf (accesat: 01.07.2019);
- ***Ghid pentru întreprinderile sociale și întreprinderile sociale de inserție. De la înființare la impact social:***
<http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Munca/2016/2016-10-21-Ghid-economie-sociala.pdf> (accesat: 01.07.2019).

---

²³ Pe larg, <http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Munca/2016/2016-10-21-Ghid-economie-sociala.pdf>

6. Cine sunt grupurile vulnerabile?

Tab.3. Categoriile de grupuri vulnerabile, conform prevederilor Legii nr. 219/2015

Categoriile de grupuri vulnerabile, conform prevederilor Legii nr. 219/2015	Documentele care atestă apartenența la grupul vulnerabil
Persoane aflate în sistemul de protecție a copilului sau care provin din acest sistem (în acord cu prevederile Legii nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, republicată, cu modificările și completările ulterioare)	Hotărârea comisiei pentru protecția copilului sau, după caz, hotărârea instanței prin care a fost dispusă măsura de protecție specială,
Persoane din familiile beneficiare de ajutor social (respectând prevederile Legii nr. 416/2001 privind venitul minim garantat cu modificările și completările ulterioare)	Copia deciziei pentru plată a directorului executiv al agenției județene pentru plăți și inspecție socială, respectiv a municipiului București sau talonul de plată
Persoane care fac parte din familii beneficiare de alocație pentru susținerea familiei (potrivit prevederilor Legii nr. 277/2010 privind alocația pentru susținerea familiei, republicată, cu modificările și completările ulterioare)	Copia deciziei pentru plată a directorului executiv al agenției județene pentru plăți și inspecție socială, respectiv a municipiului București sau talonul de plată
Persoane solicitante de azil sau beneficiare ale protecției internaționale (definite conform Legii nr. 122/2006 privind azilul în România, cu modificările și completările ulterioare)	Documentul temporar de identitate sau permisul de ședere valabile, potrivit legii
Persoanele fără adăpost	Adeverință eliberată de primăria din cadrul unității administrativ-teritoriale în care trăiesc, prin care se certifică

	<p>faptul că nu au domiciliu în acea unitate administrativ-teritorială și nici în altă unitate administrativ-teritorială de pe teritoriul României conform informațiilor obținute de la structura județeană de administrare a bazelor de date de evidență a persoanelor, respectiv a municipiului București</p>
<p>Persoanele aflate în situație de risc de a-și pierde capacitatea de satisfacere a nevoilor zilnice de trai</p>	<p>Ancheta socială pe baza modelului prevăzut în anexa nr. 1 la normele metodologice efectuată de serviciul public de asistență socială în a cărui rază teritorială se află domiciliul sau reședința persoanei respective, la solicitarea întreprinderii sociale (anual).</p>

Sursa: Ministerul Muncii și Justiției Sociale, 2016

Element de identitate vizuală: Întreprindere socială de inserție

SECȚIUNEA A III-A

GHID PENTRU ELABORAREA PLANULUI DE AFACERI ÎN ACTIVITĂȚILE DIN SECTORUL ECONOMIEI SOCIALE

1. Diagnoza – formularea problemei

Care este problema socială/comunitară? Orice întreprindere socială pornește de la identificarea problemei în slujba căreia vor fi angrenate resursele viitoare organizației. Cum o problemă corect formulată este pe jumătate rezolvată, prima etapă în activitatea întreprinzătorului social este radiografierea problemei în baza căreia va fi stabilită misiunea socială a organizației. În formularea problemei se vor consulta date statistice ori de câte ori acestea sunt disponibile, se va analiza cadrul legal, se va discuta cu specialiști, cu autoritățile locale și potențialii beneficiari ai afacerii sociale. Asigurați-vă că rezolvarea problemei este posibilă prin activitățile considerate eligibile pentru sectorul economiei sociale, așa cum au fost prezentat în secțiunea I a manualului. Analizați în ce măsură o întreprindere socială reprezintă un răspuns adecvat la problema identificată. Cum sunt afectate grupurile vulnerabile de problema în cauză, așa cum sunt acestea definite de actuala legislație? Cum a apărut problema în comunitate și ce factori contribuie la perpetuarea acesteia? Cum au rezolvat alți întreprinzători probleme similare prin intermediul economiei sociale?

2. Identificarea soluțiilor

După ce ați identificat problema, ați descifrat cauzele și efectele acesteia, urmează o a doua etapă de documentare. Discuțiile cu alți întreprinzători sociali, care s-au centrat pe rezolvarea unor probleme asemănătoare, consultarea unor experți în economie socială, a unor

ghiduri și site-uri specializate în promovarea acestui sector se vor concretiza într-o listă de soluții alternative – unele sustenabile, altele mai puțin, unele complexe, altele foarte simple. Nu excludeți nicio variantă în această etapă.

3. Selectarea soluției

Analizați comparativ soluțiile identificate în termeni de puncte tari, puncte slabe, riscuri și oportunități. Analiza SWOT ar trebui să vă conducă la cea mai potrivită decizie. Dincolo de raportul cost/beneficiu, mult mai importantă în selectarea opțiunii este sustenabilitatea: după cum am văzut, întreprinderile sociale sunt prin definiție organizații economice caracterizate printr-un nivel înalt de risc, motiv pentru care autosustenabilitatea pe termen lung trebuie să orienteze selectarea opțiunii. Cea mai importantă decizie pe care trebuie să o luați în această etapă este forma de organizare a structurii de economie socială, dintre cele recunoscute de legea 219/2015.

Țineți cont că întotdeauna identificarea problemei și formularea misiunii sociale preced stabilirea formei economico-juridice de organizare. Unele probleme pot fi rezolvate mai eficient prin intermediul cooperativelor, altele prin casele de ajutor reciproc, altele prin asociații, fundații etc. După stabilirea formei de organizare, identificați și studiați procedurile de înființare a structurii economico-juridice pe care o considerați cea mai oportună. Nu pierdeți din vedere că selectarea soluției celei mai avantajoase se realizează în virtutea capacității sale de a contribui la soluționarea problemei, ci nu în funcție de cât de bine permite maximizarea profitului, așa cum se întâmplă la afacerile obișnuite.

4. Descrierea activităților

Activitățile vor trebui să răspundă nevoilor categoriei sociale vizate. *Care sunt produsele/serviciile oferite, în funcție de activitatea prestată și forma de organizare? Cum vor fi livrate serviciile? Se va efectua analiza SWOT pentru fiecare activitate în parte. Ce resurse sunt necesare pentru desfășurarea activităților? De ce sunt necesare aceste activități? Este cazul să se renunțe la unele dintre ele? Aveți în vedere și politica de prețuri. Care sunt elementele de inovare socială pe care le aduce întreprinderea? Activitățile sunt concordante cu bunele practici din domeniul economiei sociale la nivel național și internațional?*

5. Analiza pieței

Principala dificultate a întreprinderilor sociale o reprezintă necesitatea de a intra în competiție cu organizații care au obiecte de activitate similare, dar nu îndeplinesc funcții sociale. Cu alte cuvinte, nu sunt nevoite să acopere nevoile angajaților aflați în vulnerabilitate ori să se orienteze spre realizarea unor indicatori sociali, extraeconomici.

În această etapă, vor fi identificate două tipuri diferite de actori organizaționali:

- **actori economici care activează pe aceeași piață:** de pildă, în cazul în care obiectul de activitate al întreprinderii îl reprezintă confecționarea de obiecte artizanale, vor fi analizate toate întreprinderile economice, nonsociale, din zonă, care desfășoară asemenea activități;
- **actori sociali care se adresează rezolvării aceleiași probleme:** sunt luate în calcul toate entitățile (instituții ale administrației publice centrale și locale, ONG-uri, alte

întreprinderi sociale etc.) care se adresează aceleiași probleme sociale și, implicit, aceleiași categorii vulnerabile și care se pot traduce în oportunități de colaborare.

După analiza concurenței și a posibilelor oportunități de colaborare, nu pierdeți din vedere nici potențialii clienți. *Cine sunt clienții? Există piață de desfacere? Se justifică activitatea?* Nu formulați planul de afacere în termeni ideali. Atingerea obiectivelor sociale este condiționată de o analiză lucidă a pieței și, ulterior, de aplicarea unor tehnici specifice de marketing social. Un alt aspect ce va trebui avut în vedere sunt strategiile de motivare a grupului defavorizat de a se implica, dar și a potențialilor clienți de a opta în favoarea bunurilor/serviciilor unei întreprinderi sociale.

Aveți în vedere și planul de vânzări. *Cum vor afla clienții despre Dvs.? Care vor fi modalitățile de promovare? Cum vă veți diferenția de concurență? Ce o să vă individualizeze, pe lângă misiunea socială?*

6. Descrierea modului de organizare și funcționare a întreprinderii

Cum va fi organizată și cum va funcționa întreprinderea? Care va fi structura acesteia? Cum se va exercita managementul? Câte persoane vor fi implicate și în ce mod? Țineți cont că managementul întreprinderilor sociale nu poate fi altfel decât coparticipativ. Prin urmare, cum vor fi implicați membrii organizației în procesele decizionale? Dar persoanele aparținând grupurilor vulnerabile? Structura organizațională va fi închisă sau deschisă? Se va urmări încheierea unor parteneriate ori crearea unor rețele de colaborare cu alte întreprinderi sociale sau alte structuri instituționale? Care vor fi

direcțiile strategice de dezvoltare a întreprinderii pe termen scurt, mediu și lung?

7. Întocmirea planului de finanțare

Planul de finanțare al întreprinderii va include modalitatea prin care se va finanța întreprinderea socială, inclusiv prin intermediul unei finanțări nerambursabile. Se vor preciza rezultate economice și sociale specific preconizate. *Câte persoane vor fi angajate în întreprindere? Care sunt sursele ulterioare de finanțare pentru continuarea proiectului sau a rezultatelor sale după finalizarea finanțării nerambursabile, în cazul în care se apelează la această formă? Cum se vor asigura sustenabilitatea locurilor de muncă create și posibilitățile de extindere?*

8. Obținerea acreditării

În cât timp preconizați obținerea acreditării de întreprindere socială? Dar de întreprindere socială de inserție, dacă este cazul? Procedurile în acest sens au fost prezentate în secțiunea a II-a.

BIBLIOGRAFIE

Cărți de specialitate:

1. Birkhölzer, Karl; Kramer, Ludwig, *Grundstrukturen und Erfolgsbedingungen Sozialer Unternehmen in Deutschland*, Technische Universität Berlin, 2002;
2. Cace, Sorin et al. (coord.), *Managementul resurselor umane implicate în economia socială*, Asociația pentru Dezvoltare și Promovare Socio-Economică CATALACTICA, 2012;
3. *Ghid de bune practici în economia socială*, Fundația Centrul Național pentru Dezvoltare Durabilă, București, 2015;
4. Neguț, Adriana et al., *Monitorizare și evaluare în economia socială*, Asociația pentru Dezvoltare și Promovare Socio-Economică CATALACTICA, 2011;
5. Nicolae, Florina Valentina, *Perfecționarea managementului întreprinderii de economie socială, factor esențial al dezvoltării comunităților locale*, teză de doctorat, Academia de Studii Economice, Institutul de Studii Doctorale, București, 2017;
6. Nicolăescu, Victor et al. (coord.), *Finanțarea activităților de economie socială*, Asociația pentru Dezvoltare și Promovare Socio-Economică CATALACTICA, 2012;
7. Otovescu, Dumitru, *Sociologie generală*. Ediția a V-a, Editura Beladi, Craiova, 2009;
8. Salamon Lester; Anheier Helmut, *In Search of the Non-Profit Sector I: The Question of Definitions* în *Voluntas. International Journal of Voluntary and Nonprofit Sector Organizations* 1992, pp. 267–309;
9. Stănescu, Simona Maria; Neguț, Diana Maria (coord.), *De la idee la profit: cum să înființezi o întreprindere de economie socială în România?*, Asociația pentru Dezvoltare și Promovare Socio-Economică CATALACTICA, 2012;
10. Ziomas, Dimitris et al. (coord.), *Intervențiile economiei sociale în cadrul diferitelor activități economice*, Asociația pentru Dezvoltare și Promovare Socio-Economică CATALACTICA, 2012;

Articole și resurse online:

1. *A fost acordat primul atestat de întreprindere socială*, Ministerul Muncii și Justiției Sociale, <http://www.mmuncii.ro/j33/index.php/ro/comunicare/comunicate-de-presa/4649-cp-atestat-intreprindere-sociala-31102016> , accesat la data de 20.05.2019;
2. Avila R.C., Campos J.L., *The social economy in the European Union*, CIRIEC, studiu disponibil la adresa <https://www.eesc.europa.eu/resources/docs/qe-30-12-790-en-c.pdf> , accesat la data de 09.04.2019;
3. *CSR-driven Innovation: Towards the Social Purpose Business*, studiu disponibil la adresa <https://www.academia.edu/2837447/CSR-driven-Innovation-Towards-the-Social-Purpose-Business>, accesat la data de 12.04.2019.
4. *Die Sozialwirtschaft schafft neue Geschäftschancen für Frankreich – und Europa*, Comisia Europeană, <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=de&catId=89&newsId=1808&furtherNews=yes> , accesat la data de 20.05.2019;
5. *Economie socială și antreprenoriat social*, Conferința Națională pentru antreprenoriat social, ediția a II-a, f.a., p. 11;
6. EUROSTAT Database
7. Frunză, Mălina; Voicu, Bogdan, *Statul și țăranul român. Un studiu de caz*, disponibil la adresa https://www.researchgate.net/profile/Bogdan_Voicu/publication/242022818_Statul_si_taranul_roman/links/00b4953a86d5fee36a000000/Statul-si-taranul-roman.pdf, accesat la data de 18.05.2019;
8. INS Tempo
9. *Întreprindere socială: antreprenoriat cu impact social*, Portalul Mobilității Europene Pentru Ocuparea Forței De Muncă (EURES), https://ec.europa.eu/eures/public/ro/news-articles/-/asset_publisher/L2ZVYxNxK11W/content/id/8902458 , accesat la data de 20.05.2019;
10. Klimax Plus, <https://koispe.wordpress.com/> , accesat la data de 20.05.2019;
11. Mair, J.; Marti, I., *Social entrepreneurship research: A source of explanation, prediction, and delight* în *Journal of World Business*, 41, 2006, pp. 36–44;

12. *Risikokapital für Sozialunternehmen* în Die Stiftung, 06.05.2014, <https://www.die-stiftung.de/praxis-projekte/risikokapital-fuer-sozialunternehmen-33617/>, accesat la data de 12.04.2019;
13. *Social Enterprise in Europe: Recent trends and developments*, European Research Network – EMES, 2008;
14. Reinbacher, Paul, *Sozialökonomische Betriebe« als Beispiel für praktische Soziologie: Soziale Arbeit vs. Sozialmanagement!?* în *Soziale Passagen*, vol.4, nr.1/2012, pp. 18-29;

Documente oficiale:

1. *Avantaje pentru întreprinderile sociale de inserție în derularea achizițiilor publice de bunuri, servicii și lucrări în condiții de eficiență economică și socială*, 2016, document elaborat de Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârștnice (MMFPSPV) cu sprijinul Agenției Naționale pentru Achiziții Publice și disponibil la adresa <http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Munca/2016/2016-10-21-Achizitii-avantaje-pentru-public-intreprinderi-sociale.pdf>, accesat la data de 14.06.2019;
2. *Atlasului economiei sociale* (2011, 2012, 2014), Institutul de Economie Socială;
3. *Carta economiei sociale (The Social Economy Charter)*, CNLAMCA, Comitetul Economic și Social European, iunie 1980;
4. *Charter of Principles of the Social Economy*, Social Economy Europe, CEP-CMAF, 20 June 2002;
5. *Date statistice: 31 MARTIE 2019*, Ministerul Muncii și Justiției Sociale; Autoritatea Națională pentru Persoanele cu Dizabilități, buletin statistic disponibil la adresa <http://anpd.gov.ro/web/transparenta/statistici/trimestriale/>, accesat la data de 21.06.2019.
6. Hotărârea Nr. 585/2016 din 10 august 2016 pentru aprobarea *Normelor metodologice de aplicare a prevederilor Legii nr. 219/2015 privind economia socială*;
7. Legea 219/2015 privind economia socială;
8. Ordinul nr. 2034/2016 al ministrului muncii, familiei, protecției sociale și persoanelor vârstnice, publicat în Monitorul Oficial nr. 895/2016;
9. *Raportului anual de implementare a Programului Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013*, disponibil la adresa <http://www.fonduri->

ue.ro/images/files/programe/OLD/POSDRU/rai.posdru.30.06.2015.pdf,
accesat la data de 14.06.2019;

10. *Raportului privind ajutorul social (venit minim garantat)*, Ministerul Muncii și Justiției Sociale, martie 2017;
11. *Registrului Unic de Evidență a Întreprinderilor Sociale*, ANOFM, 2018;
12. *Progresul întreprinderilor sociale și al economiei sociale, Propunere de acțiune formulată de Grupul de experți al Comisiei Europene privind antreprenoriatul social (GECES)*, octombrie 2016
13. *Social Enterprise in Europe: Recent trends and developments*, European Research Network – EMES, 2008.

NOTE

Prezentul manual a fost elaborat în cadrul proiectului *Politici alternative în economia socială*, cod SIPOCA 172, implementat începând cu data de 27.04.2018, pe o perioadă de 16 luni, de UGIR 1903, filiala Dolj. Proiectul este finanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capacitatea Administrativă (POCA), Axa prioritară 1 – *Administrație publică și sistem judiciar eficient*. Aplicabilitatea manualului nu este condiționată de implementarea propunerii de politică publică.